

— Սիսից Պատրիարքին հեռագրել են, որ Կիւրինի կաթողիկոսական տեղապահ Տ. Արքահամ եպիսկոպոս Մամիկոնեանը ապրելի 1-ին վախճանուել է:

Հանգուցեալը ծնուած էր Մալկարա 1835-ին և Վարդան անունով վարդապետ ձեռնադրուած 1864-ին: Նախապէս Երուսաղէմի Պաբան եղած և Կիպրոսի հոյեոր տեսչի պաշտօն է վարած: Ապա թողնելով Երուսաղէմի միաբանութիւնը, անդամակցած է Սսոյ և Մկրտիչ կաթողիկոսից եպիսկոպոս ձեռնադրուած: Հանգուցեալը վարել է Եօզդատի տեղապահութեան պաշտօնը, գնացած է Պօլիս և Թոբիգափու և Սամաթիոյ ձէնի Մահալէի քարոզչութեան պաշտօն է վարել, ինչպէս և եպիսկոպոս ժամանակ, Պօլիս դալով, եղած է Գումգափուի քարոզիչ, Տ. Արքահամ եպիսկոպոսը 1895-ին կրօնական ժողովի որոշմամբ՝ Գաղանձեան և Նիկողայոս եպիսկոպոսները ու մի կարգաւոյժ վարդապետի հետ զրկուած էր եկեղեցական պաշտօն վարելու արտօնութիւնից, որից յետոյ իւր միւս ընկերները մեղայական տալով, կրկին ընդունած էին եկեղեցու մէջ, իսկ Հանգուցեալը յամառեցաւ և 6—7 տարի պատարագելու իրաւունքից զուրկ մնաց: Արժանաւորվ Կիլիկիոյ ներկայ Կաթողիկոսի կողմից ներման, նշանակուեց Կիւրինի կաթողիկոսական տեղապահ, որտեղ և մեռաւ կարճ պաշտօնավարութիւնից յետոյ:

ԱՅԼ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

Церк. Вѣстникъ-ի № 13-ում կարգում ենք Ս. Պետերբուրգի հոգևոր ձեմարանի տեսուչ Սերգիի եպիսկոպոսի հետեւալ տողերը.—

«Ներկայումս զրուած և կարելի է ասել, որ արդէն վճռուած է խղճի ազատութեան վերաբերեալ հարցը: Այսուհետև Ռուսաստանի հպատակ և քաղաքացիապէս չափահաս իւրաքանչիւր անհատ իրաւունք ունի ոչ միայն անտարբեր լինելու գէպի հաւատն ու նրա համար ընտանական պրաւօտլաւ եկեղեցու կանոնները, այլ և պաշտօնապէս անցնելու իւր դաւանութիւնից մի ուրիշը (առ այժմս կարծեմ թոյլ է տրուած փոխուել մի միայն քրիստոնէական մի դաւանութիւնից միւսը, որպիսի սահմանափակումն անշուշտ կը վերացուի ապագայում՝ որպէս անհետեւողական):

Արքադանը՝ նկարագրելով անհամբերողութեան հակաքրիստոնէականութիւնն ու նրա վնասակարութիւնը եկեղեցու համար, ասում է. —

«Եկեղեցին իւր իսկ էութեամբ շատ քայքայիկ է: Բայց հէնց այդ քայքայիկ դրութեան մէջն է գլխաւոր դրաւականը, որ եկեղեցին սկզբունքով միշտ կողմնակից կլինի համբերատարութեան կամ խղճի ազատութեան: Դատապարտելով ամենայն միջին ճանապարհ, եկեղեցին չի կարող թոյլ տալ, որ առանց խոր համոզման՝ մի միայն կեղծաւորութեամբ ընդունեն նրա վարդապետութիւնը. չի կարող թոյլ տալ, որ հոգւոյ խորքում առանց եկեղեցական հաւատ ունենալու, առանց եկեղեցու կեանքովն ապրելու, այնուամենայնիւ մարդիկ եկեղեցու անդամ համարուին: Այդպէս արտաքուստ միայն եկեղեցուն պատկանելի՝ առանց խորին համոզման՝ իսկապէս ամենամեծ զինողութիւն կլինի և եկեղեցու մէջ աւելի կռապաշտութիւն և ընդհանրապէս հակաքրիստոնէութիւն կը մտցնի, քան յայտնի աղանդը և աւելի վնասակար կլինի եկեղեցու ամբողջութեան համար, քան աղանդաւորութիւնը: Եկեղեցու համար լաւն այն է, որ պարզ լինի, թէ ով ինչ հաւատի է պատկանում, քան թէ լցնել ցուցակներն այնպիսիների անուններով, որոնք ներքուստ այդ հաւատոյ հետ ոչ մի կապ չունին: Աստուած ուսուցանում էր ճանաչել Իրեն և ոչ թէ ստիպում: Նրա հրաշալի երկնային գործերն էին, որ մարդկանց տրամադրեցին ճանաչել վեհ հեղինակաւորութիւնը: Եթէ անգամ բռնի միջոցները յօգուտ ճշմարիտ հաւատոյ գործադրուին, այդ դէպքումն էլ եպիսկոպոսները հանդէս կը գային նրա դէմ և իրենց վարդապետական խօսքով կասէին. — Աստուած — Տէր է տիեզերաց. Նա բռնի ծառայութիւն չի ուղղում, Նա չի ցանկանում, որ Իրեն խոստովանեն բռնազբօսիկ կերպով:

— Ո՞ր քրիստոնեան երկու ձեռքով չի ստորագրել այս մարգարտաշար խօսքերի տակ: Սակայն ինչպէս եպիսկոպոսները, այնպէս էլ բախտախնդիր քահանաները մէջ ո՞րքան մոլորութեամբ մարդիկ ենք տեսել, որոնք կեղծ ու պատիր խօստումներով աշխատել են օգտուել ժողովրդի տախանքների աղքատութիւնից և տղիտութիւնից և աշխատել ձիթել նրանց ճակատը, փոխելով նրանց անունները և բռնի փաթաթելով անհատականալի աղօթքն ու հաւատը: Ո՞ր է թող շուտ ծագի խղճի ազատութեան լիակատար արշալոյսը և վերացնի տղիտութեան և ծխականութեան կապանքները հաւատացեալների հոգուց ու մտքից, որից յետոյ միայն ազատ պայմաններում կարող է ծաղկել ճշմարիտ քրիստոնէութիւնը և կրկապուի բախտախնդիր

նշանապաշտների առաջ խաւարի շնորհիւ ստեղծուած լայնարձակ ասպարէզը:

ՃԵՄԱՐՏՈՒԹԻՆԵՐ ՎՐԱՅ ԵԿԵՂԵԳՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՊՐՕՖ. ՄԱՌԻ

Յնոբիս Փուրցելիի № 2796 և 2797-ում տպուած է ուսուցչապետ Մառի հետաքրքիր նամակը Պետերբուրգ գնացած Դիմիտրի Եպիսկոպոսի՝ Մինգրելիայի առաջնորդի տուած պատասխանի առթիւ Ն. Դուրնովոյին: Վերջինս տպել էր մի նամակ «Վրաց Եկեղեցու դէմ յարուցած հալածանքի ուժեղացումը» վերնագրով, որով ի միջի այլոց մեղադրում էր և Դիմիտրի Եպիսկոպոսին: Ահա այդ մեղադրանքից պաշտպանուելու համար Մինգրելիայի առաջնորդը գրեց իւր պատասխանը, որով արդարանալ չըկարողանալուց զատ, առիթ տուաւ ընդհանուր դժգոհութեան և այդ նամակին էլ կէտ առ կէտ պատասխանում է յարգելի ուսուցչապետը:

«Այս բոպէյիս «РАЗВѢТѢ» թերթում կարդացի Ն. Դուրնովոյի «Վրաց Եկեղեցու դէմ մղած հալածանքի սասկացումը» յօդուածի դէմ տպուած պատասխանը: Նա գրուած է Դուրիս-Մինգրելիայի առաջնորդ Դիմիտրի Եպիսկոպոսի կողմից: Նա հաւատացած եմ, որ սրբազանի երկդիմի բառերն ու Ֆրաղները միայն ինձ չեն զայրացրել ու զարմացրել: Ռուս հառարակութիւնը, որը սարաբաղդարաւ շատ քիչ է ճանաչում կողկասեան գործերը, իրաւունք ունէր սպասելու, որ սրբազանի բացատրութիւնն ու պատասխանը աւելի խաղաղ ոճով գրուած կլինէր... Բայց Դիմիտրի Եպիսկոպոսի նամակն աւելի ցաւալի և զայրոյթ առաջ բերող տպաւորութիւն է թողնում իւր բովանդակութեամբ և գրութեան հանդամանքներով: Քրիստոնէական հնադոյն Եկեղեցիներից մինը հասցրած է բարոյական կատարեալ քայքայման. նա անօգնական ընկած է ճանապարհին, տեղական անտէրութեան շնորհիւ ծածկուած է վէրքերով և քայքայում է վիրաւոր, կողոպտուած և սրտառոտած: Հարազատ սրկիք խորթացել են, այնպէս են մեծացել, որ նրա մասին սչինչ չեն լսել և պատրաստ են ոտնակոխ անել, կրակ տալ և ոչնչացնել նրա այն հովիւներին, որոնք ատելի են դարձել իրենց համար: Միայն թոյլ հառաչն է, որ դեռ վիայում է նրա մարդ կենդանութեան մասին: Վրաց Եկեղեցուն այն արին, ինչ որ չէին արել քրիստոնէութեան ամենադաժան թշնամիք՝ Հաղկերար, Լանգթամուրը և Նահա-